

E Dom Ramon de Montcada falou com Dom Berenguer de Peraxens. E Dom Ramon de Montcada disse a nós, à condessa, a Dom Guilherme de Montcada (...)

En aquest cas, ens sembla molt més lògic haver deixat tots els noms en la seva versió original catalana i no pas traduir alguns. És clar que Ramon podria traduir-se com a Raimundo en portuguès.

Els mots sense equivalència tenen un tractament divers. A vegades es deixa la forma original catalana en cursiva amb una nota al peu. En altres ocasions s'utilitza una forma equivalent o fins i tot una paràfrasi, però no resulta un problema de comprensió, perquè està fet en general amb un bon criteri, de manera que la llegibilitat i la correcció queden salvaguardades.

Excepte pel que fa al tractament dels topònims —i més encara dels noms propis— ja mencionats, trobem que la traducció és excel·lent i aconsegueix fer assequible un text medieval català a un públic general de llengua portuguesa del segle XXI.

Júlia Butinyà, Xavier Frías Conde
UNED

O Livro dos anjos de Ramon Llull, traduït per Elaine Ventrin i Ricardo da Costa, publicat per l'Instituto Brasileiro de Filosofia e Ciência Raimundo Lúlio, São Paulo, 2002.

Després dels agraïments d'Elaine Ventrin i Ricardo da Costa, la *Presentació* situa el tema dels àngels dintre de la línia de pensament exposada a la *Vida Coetànea* on Llull reflectí dues experiències místiques al mont Randa: en la primera va rebre directament de Déu l'*Art* i en la segona es va trobar amb un pastor que suposadament era un àngel, fet que va donar lloc a la seva devoció envers aquests éssers i a diferents escrits on els presentava parlant —entre si o amb els homes—, de la glòria dels àngels bons i de la pena dels àngels dolents.

Els autors dediquen unes línies a mencionar els manuscrits, i les edicions de aquesta obra lul·liana, que mai fou traduïda al portugués fins la present edició —translació del català medieval—, dotada d'una completíssima bibliografia que dóna fe de la preparació acurada duta a terme.

Les notes d'Esteve Jaulent i d'Eliane Ventrin ajuden el lector poc versat en la filosofia de Llull, a clarificar aspectes de la doctrina del *Doctor Illuminatus*.

Elaine Ventrin i Ricardo da Costa situen el tema angèlic a la producció lul·liana amb *O tema angélico nos textos lulianos* referint-se als passatges de quatre llibres: *Libre de Contemplació en Déu* (1273-1274?), *Doctrina Pueril* (1274-1276?), *Llibre de meravelles* (1288-1289) i l'*Arbre de Sciència* (1295-1296), on queda palesa la doctrina que Ramon Llull desenvolupa al llarg de la seva trajectòria com a pensador.

Finalitza aquesta part amb la presentació del *Libre dels àngels* (1274-1283), obra que defineixen com a teològica i apologètica, plena d'argumentacions i pro-

ves exclusivament racionals i amb absència total de qualsevol argument que es basi en idees religioses.

Llull comença la seva obra tot seguint la tradició medieval de formular una *captatio benevolentiae* on, a més de reconèixer-se pecador, demana la gràcia i l'ajut de Nostre Senyor, Acte pur, per poder escriure un llibre que té com a fi arribar a amar i conèixer Déu mitjançant els *actes de les seves dignitats divines* (que els escolàstics anomenaran *Atributs de Déu*) i distribueix la temàtica entre un pròleg i sis parts que de vegades es subdivideixen al seu torn.

Al pròleg desenvolupa la idea que com que els àngels bons són criatures molt nobles, són útils per ajudar a la perfecció de l'home, raó per la qual ens hem d'esforçar en amar-los, conèixer-los, obeir-los i honrar-los, motiu que el porta a escriure un llibre sobre aquests éssers.

En la Primera Part, prova la necessitat i conveniència de l'existència dels éssers angèlics posant la mirada en les set *Dignitats de Déu*: Bondat, Grandesa, Poder, Sabiduria, Amor, Justícia, Perfecció. Aquestes *Dignitats* són no només els fonaments de tot el Llibre, sinó també l'element regulador de tota explicació ulterior que l'autor vulgui exposar.

En la Segona Part, que subdivideix en altres cinc, mostra la *disposició* dels àngels que està reglada i ordenada sota les *Dignitats de Déu*, grau a grau: l'*Essència* que agrupa les tres propietats pròpies dels àngels: intel·ligència, voluntat, conveniència; l'*Ens angelical* format per l'unitat de tres facultats en un sol ésser: el *nombre*, la *forma*, la *matèria*; la *Substància* relacionada amb la doctrina de les correlacions, contemplant la virtut, les potències i els actes angèlics; les *Propietats dels àngels* que són moltes i de les que Llull només en tracta set i són les mateixes *Dignitats de Déu*; les *Condicions dels àngels* de les quals escull tractar només quatre: immortalitat, lloc, temps i moviment.

En la Tercera, parla del gaudi que tenen en comptemplar Déu i les seves obres i fruit-lo per acte d'intel·ligència, acte de voluntat i acte de memòria o reminiscència, i que les set *Propietats dels àngels* han estat creades i anomenades amb un nom semblant als de les *Dignitats de Déu* i, per aquestes dues raons, cada *Dignitat* infon una propietat en els àngels bons a imatge i semblança d'ella.

En la Quarta, es refereix al diàleg que mantenen els àngels ja sigui mentalment amb si mateixos, o amb d'altres àngels o amb els homes, tot seguint la regla de les set *Dignitats de Déu* en les seves propietats (angelicals) i fent servir els actes d'intel·ligència, voluntat i conveniència.

En la Cinquena, exposa com els àngels bons tenen la glòria en Déu, en si mateixos, i els uns amb els altres; tenen també glòria de la pena dels dimonis, glòria de la glòria dels homes justos, i de la glòria dels pecadors condemnats, tot mitjançant la primera i la segona intenció de glòria.

Finalment, en la Sisena, tracta de la pena dels àngels dolents per sentit contrari de la condició dels àngels bons, gràcies a la primera i la segona intenció.

M.ª Lluïsa Ordóñez
UNED